

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
SEKRETARZ STANU
Paweł Wdówik

BON-VII.070.63.2022.KW
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Aleksander Pociąg
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,
w odpowiedzi na pismo znak sprawy: BPS.DKS.KPCPP.0330.42.2022 przesyłam stanowisko dotyczące podjęcia inicjatywy ustawodawczej w sprawie zmiany ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824, z późn. zm.).

Osoby niesłyszące, niedosłyszące i głuchoniewidome – mające trudności w komunikowaniu się, powinny mieć swobodny dostęp do podmiotów wykonujących usługi publiczne. Dlatego z zadowoleniem przyjmuję każdą propozycję zmian w ustawie o języku migowym oraz innych środkach komunikowania się, które dążą do zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej dla wspomnianej grupy obywateli. Poniżej zamieszczam szczegółową opinię dotyczącą każdego z przedłożonych postulatów. Rozwiązania o których mowa w pkt 1, 2, 6, 7 i 9 polegające na zobowiązaniu wszystkich instytucji finansowanych ze środków publicznych do zapewniania usług tłumaczy języka migowego są w moim przekonaniu słuszne. Jednocześnie chciałbym podkreślić, iż wdrożenie omawianych propozycji wymaga oszacowania kosztów ich wprowadzenia, a także wskazania źródeł ich finansowania.

Odnosząc się do postulatu, o którym mowa w pkt 11 należy podkreślić, iż w obecnym polskim systemie prawnym nie istnieje państwowy system certyfikowania tłumaczy języka migowego. Żadna instytucja nie organizuje państwowych egzaminów i nie wydaje państwowych certyfikatów, a co za tym idzie nie ma możliwości sprawdzenia i potwierdzenia odpowiednimi dokumentami stopnia znajomości języka migowego. Konsekwencją tego może być m.in. narażenie zdrowia i życia osoby niesłyszącej korzystającej z pomocy tłumacza na przykład w jednostce leczniczej, który w niedostatecznym stopniu zna język migowy. Taki stan rzeczy powoduje również brak możliwości określenia liczby tłumaczy języka migowego w Polsce, w tym tych z najwyższymi kwalifikacjami.

W mojej opinii w pierwszej kolejności należy dążyć do opracowania i wdrożenia systemu certyfikacji, który pozwoli zbudować odpowiedni zasób kadrowy, złożony z osób świadczących

taką usługę we właściwy sposób, oraz ograniczy możliwość świadczenia usług tłumaczeniowych na niskim poziomie. Dopiero w następstwie tego możliwe będzie podjęcie działań mających na celu dokonanie zmian w przepisach ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się.

W przypadku podjęcia prac nad nowelizacją ustawy o języku migowym oraz innych środkach komunikowania się postulaty, wymienione w pkt 3, 4, 10 i 12 petycji tj:

propozycja, aby System Językowo - Migowy (SJM) oraz sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN), były definiowane jako jeden ze sposobów" komunikowania się osób uprawnionych a nie jako „podstawowy" środek komunikowania się. Wprowadzenie zmian w art. 9 ustawy nakładający obowiązek udostępnienia usługi pozwalającej na komunikowanie się w sposób „dostosowany do potrzeb osób uprawnionych, w tym w formie komunikatu audiowizualnego nagranych w PJM", oraz Zapewnienie czytelnej informacji o możliwości komunikacji poprzez oznaczenie jej znakiem graficznym, odsyłającym do komunikatu nagranych w języku migowym, należy uznać za możliwe do wprowadzenia po uzyskaniu pozytywnej opinii Polskiej Rady Języka Migowego

W pkt 5 autorzy petycji wnoszą o poszerzenie katalogu środków wspierających komunikowanie się zawartych w art. 3 pkt 5 o: spełniające standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami „aplikacje mobilne, wykorzystanie form pisemnych w komunikacji bezpośredniej, stacjonarne i przenośne urządzenia wspomagające słyszenie oraz usługi tłumaczenia za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość.

Należy podkreślić, że definicje środków wspierających komunikowanie się, zawarte w art. 3 pkt 5 nie stanowią katalogu zamkniętego. Zatem, rozwiązania zaproponowane przez wnioskodawców mogą być wykorzystywane w świetle obowiązujących przepisów.

Odnośnie sformułowanego w pkt 8 postulatu wprowadzenia kar za niewywiązywanie się organu administracji publicznej z obowiązku, o którym mowa w art. 9 ust 1 ustawy należy podkreślić, iż obecnie funkcjonujące ramy prawne dotyczące zapewnienia dostępności informacyjno - komunikacyjnej osobom niesłyszącym zawierają mechanizmy pozwalające na bezpośrednie egzekwowanie przez te osoby przysługujących im praw w tym zakresie. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240) w rozdziale 4 określa zasady postępowania skargowego, które obowiązują od 6 września 2021 r. Zawierają one możliwość informowania o barierach w zapewnianiu dostępności identyfikowanych w danym podmiocie publicznym, wnioskowania o zapewnienie dostępności, a także wnoszenia skargi na brak zapewnienia dostępności.

Wszystkie ww. formy mogą dotyczyć m.in dostępności informacyjno- komunikacyjnej opisanej w art. 6 pkt 3 ww. ustawy, która m.in. jest związana z zapewnieniem przez podmiot publiczny przy obsłudze klientów niesłyszących dostępu do tłumaczenia na polski język migowy.

Ponadto zgodnie z art. 30 ustawy o zapewnianiu dostępności (...), osoba ze szczególnymi potrzebami (a więc także osoba z niepełnosprawnością słuchu) lub jej przedstawiciel ustawowy, po wykazaniu interesu faktycznego, ma prawo wystąpić z wnioskiem o zapewnienie dostępności np. informacyjno-komunikacyjnej. Oznacza to że jeśli osoba ta nie mogła skorzystać z usług danego podmiotu publicznego w wyniku braku zapewnienia tłumaczenia na PJM, może zawnioskować o zapewnienie takiego tłumaczenia. Wniosek taki jest kierowany do podmiotu

publicznego, z którego działalnością jest związane żądanie zapewnienia dostępności. Brak realizacji wniosku lub jego nieterminowe wykonanie daje prawo do wniesienia skargi na ten podmiot. Nawet jeśli podmiot wykaże, że realizacja wniosku jest niemożliwa lub znacznie utrudniona ze względów technicznych lub prawnych - powinien zapewnić dostęp alternatywny, o którym mowa w art. 7 ustawy o zapewnianiu dostępności (...). Realizacja wniosku poprzez dostęp alternatywny także podlega możliwości zaskarżenia. Zgodnie z art. 32 ustawy każdy z ww. przypadków braku realizacji wniosku lub nieterminowej reakcji na wniosek daje wnioskodawcy prawo do złożenia skargi na brak dostępności.

Skargę taką wnosi się do Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął odpowiednio termin określony w art. 31 ust. 1 ustawy o zapewnianiu dostępności (...) lub wskazany w powiadomieniu, o którym mowa w art. 31 ust. 2 ww. ustawy). W przypadku stwierdzenia, że niezapewnienie dostępności w zakresie wskazanym przez skarżącego było skutkiem naruszenia przepisów ustawy, Prezes Zarządu PFRON nakazuje podmiotowi publicznemu – w drodze decyzji – aby ten zapewnił dostępność. Jeśli podmiot nie wykona decyzji, wówczas nakładana jest grzywna w celu przymuszenia.

Wyżej opisana procedura – a w szczególności jej powiązanie z sankcjami finansowymi nakładanymi na podmiot publiczny – jest w mojej opinii dostatecznym narzędziem, które powinno być wykorzystywane przez osoby niesłyszące.

Odnosząc się do propozycji zawartej w pkt 13, należy podkreślić, iż obowiązujący art. 14 ustawy o języku migowym oraz innych środkach komunikowania się nie wyklucza udostępniania dokumentów niezbędnych do załatwienia sprawy w formie przetłumaczonej na język migowy. Zatem, zmiana wspomnianego przepisu w sposób zaproponowany przez wnioskodawcę jest w mojej opinii zbędna.

Podsumowując, uważam, iż część zaproponowanych zmian powinna stać się przedmiotem prac nad nowelizacją ustawy o języku migowym oraz innych środkach komunikowania się, natomiast pozostałe propozycje mogą być realizowane w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.

Z wyrazami szacunku
Paweł Wdówik
Pełnomocnik Rządu
do Spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/